

KAMIL AKSIUTO

SZCZĘŚCIE I WOLNOŚĆ

UTYLITARYSTYCZNY LIBERALIZM
JOHNA STUARTA MILLA

Przedmowa
Irena Pańków

INSTYTUT STUDIÓW POLITYCZNYCH
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
WARSZAWA 2016

Spis treści

PRZEDMOWA	9
WSTĘP	25
Rozdział 1. LIBERALIZM CZY UTYLITARYZM?	31
1.1. Czym jest utilitaryzm?	36
1.2. Kantowska krytyka utilitaryzmu	38
1.3. Krytyka wewnętrzna	42
1.4. Liberalne problemy z utilitaryzmem	45
1.5. Paradygmat Berlinowski i szkoła rewizjonistyczna	55
1.6. Tradycja liberalna i tradycja utilitarystyczna	57
1.7. Jak czytać Johna Stuarta Milla?	65
Rozdział 2. UTYLITARYZM SZKOŁY BENTHAMOWSKIEJ	69
2.1. Znaczenie klasycznego utilitaryzmu	69
2.1.1. Racjonalna rekonstrukcja – oświeceniowe nadzieje	71
2.1.2. Zasada użyteczności	76
2.1.3. Moralność utilitarystyczna i rehabilitacja egoizmu	80
2.1.4. Rachunek szczęścia	84
2.1.5. Trzy rozwinięcia zasady użyteczności	89
2.2. Polityczna doktryna klasycznego utilitaryzmu	92
2.2.1. Zerwanie z kontraktualizmem	94
2.2.2. Nonsens na szczytach – Bentham o naturalnych uprawnieniach	98
2.2.3. Utilitarystyczna teoria demokracji	104
2.2.4. Ogólna formuła liberalizmu utilitarystycznego	113

Rozdział 3. JOHN STUART MILL I UTYLITARYSTYCZNE DZIEDZICTWO	117
3.1. Rozliczenie z benthamizmem	118
3.2. Utylitaryzm według Milla	121
3.2.1. Rozstanie z hedonizmem psychologicznym	122
3.2.2. Millowska pluralizacja szczęścia	124
3.2.3. Przyjemności wyższe i niższe	131
3.2.4. Elitaryzm vs. egalitaryzm	140
3.3. Miejsce zasady użyteczności u Milla	146
3.4. Czyny i reguły	160
 Rozdział 4. POŻYTEK Z WOLNOŚCI?	 165
4.1. Postęp i wolność	166
4.2. Krzywdy i interesy	170
4.3. Indywidualność	181
4.3.1. Autentyczność	182
4.3.2. Autonomia i twórczość	186
4.3.3. Charaktery i energia	197
4.4. Czy tolerancja jest cnotą?	203
4.5. Wolność słowa	208
 Rozdział 5. LIBERALNA WSPÓLNOTA	 217
5.1. Przeciw geometrycznemu dedukcjonizmowi	218
5.2. Rząd reprezentatywny	224
5.2.1. Cywilizowanie demokracji	230
5.2.2. Parlamentaryzm i deliberacja	240
5.3. Mill i tradycja republikańska	244
5.4. Liberalny komunitaryzm?	258
5.5. Liberalny nacjonalizm i imperializm	266
5.6. Mill o socjalizmie i komunizmie	274
 Rozdział 6. LIBERALNA POLIFONIA: MILL I JEGO WSPÓŁCZEŚNI SUKCESORZY	 283
6.1. Mill i Berlin: pluralizm, sceptycyzm i tragizm	286
6.2. Mill i Rawls: dylematy liberalnej neutralności	299
6.3. Mill i Rorty: autokreacja, mieszczaństwo i solidarność	317

Rozdział 7. PYTANIE O MILLOWSKI LIBERALIZM DZISIAJ	333
7.1. Problemy teoretyczne	336
7.2. Problemy praktyczne	346
ZAKOŃCZENIE	355
BIBLIOGRAFIA	359
SUMMARY	367
INDEKS OSÓB	369